

Hij terugkomen kon, en doordringen opnieuw in den tempel, en er de sjaggeraars en de schijnheiligen, en ook de ontheiligende onverschilligen met de zweep uit verjagen? Want ja, ik meen het zoo, ook de schoone romankunst is een hoog ideaal, en dus heilig, en dus tehuis in den tempel! En wij, die léven voor dit ideaal, wij hebben er nu genoeg van, het miskend en misbruikt te zien, mishandeld met onheilige handen. Weinige kunstvormen zijn er die zooveel menschbegrip en menschenliefde, zooveel heil en zooveel schoonheid over de wereld brachten. Bolland heeft den roman als zoodanig gehoond en bespot — wij hebben onze schouders opgehaald en gezwegen, want Bolland is een groot man, ofschoon dan een onbevoegde in litteraire kritiek — Just Havelaar heeft met minachting over den roman der laatste tijden gesproken, en wij hebben het verdragen, want wij wisten, dat hij sprak uit liefde voor den góeden, den gróóten roman. Maar van alle kanten komen stemmen op van veel kleineren, oneindig onbevoegderen, en roepen dat de roman niéts meer is, dat de roman heeft afgedaan. Goddank, wij weten wel beter! De epische kunst, het verhaal, is een kunst, zoo oud als het menschdom zelf misschien, als de beschaving ten minste, en die nooit sterven kan dan mét het menschdom. Maar dat het misbruik van, en de onverschilligheid voor dezen vorm van kunst, dat het slordige dilettantisme en de brutale maar-raak-schrijverij na de opleving van den roman, een dertig jaar geleden nu, hand over hand toenamen, dat moeten wij toegeven, en dat is ellendig, en dat hebt ook gij u aan te trekken, mevrouw Metz—Koning! En dat dit koren is op den molen, den oud-hollandschen molen, der hollandsch-degelijken en hollandsch-nuchteren, der naarstige en duffe strevers naar ernstige bezadigdheid, der braven en godzaligen die „t altijd wel gezegd hebben” —

dat is ook maar al te waar, en maar ál te ellendig!

Marie Metz—Koning heeft een boek geschreven om haar onrijpe, z.g. occultistische meeninkjes (dat ze onrijp zijn, zegt ze zelf!) aan de groote klok te hangen. Ik ben er nog zoo zeker niet van, dat het haar ernst is, heilige ernst, ook met dat occultisme, (zoo min als met de kunst, bedoel ik), dat zij werkelijk adepten maken wil, het geluk der occultistische overtuiging over de menigte verspreiden. Het zou mij eigenlijk volstrekt niet verwonderen, als het deze van ouds wat mooi-doenerige, wat aanstellerige schrijfster in den grond nergens anders om te doen was dan om weer eens heel bijzonder te schijnen, heel extravagant, een „ingewijde” in het occultisme. Neen, er is geen echte ernst, ook in dit boek van haar — om van geestdrift in dit verband nu maar niet te spreken — er is niets dan wat handigheid, wat vaardigheid en frivoool gebluf. Nu ja, éénig fijn gevoel is er ook wel, en ook hier en daar iets dat aan echte schrijfkunst herinnert. Nog altijd is hier iemand aan het woord, die wel zou kúnnen schrijven, als zij iets werkelijks te schrijven had. Het begin van den roman, hoe haastig ook blijkbaar gepend, en doorspekt soms van opzichtige, ja mallootige beelden, vergelijkingen, uitroepen, het laat toch nog iets veel beters verwachten dan later te volgen blijkt. Er is stemming in de beschrijving van het spookslot waar de moord geschiedt, en van het eerste gedoe na dien moord, er is iets zuivers en fijns in sommige opmerkingen over de intuïtie van de heldin. Dat zij het gevoel heeft, eigenlijk wel te weten wie den moord heeft begaan, het zich alleen maar niet te kunnen herinneren, het lijkt ons volstrekt niet onmogelijk of onwaarschijnlijk en brengt een lichte ontroering, eigenlijk: verwachting van ontroering in ons teweeg. Wij lezers hebben immers al dadelijk sterke verdenking tegen Lena, het meisje dat met den vermoorde is opgevoed,